

GİRİŞİM ÖZELLİKLERİNE GÖRE DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİNDE YAPILAN ANA REVİZYONA İLİŞKİN METODOLOJİK DOKÜMAN

Giriş

Dış ticaret istatistikleri, ekonominin en önemli göstergelerinden birisidir. Kamu kurum ve kuruluşları, iş çevreleri, akademik çevreler ve uluslararası kuruluşlar tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Ayrıca, ulusal hesaplar ve ödemeler dengesinin en önemli girdilerinden birisidir. Ülkemizde dış ticaret istatistikleri Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı işbirliğiyle üretilip yayımlanmaktadır. İstatistiklerin üretiminde gümrük beyannamelerinden alınan bilgiler kullanılmaktadır.

Aylık olarak açıklanan dış ticaret istatistikleri, çoğunlukla hangi ürünlerin ticaretinin hangi ülkelerle yapıldığını yansıtmaktadır. Buna karşılık, bu ticaret akımının arkasında hangi tür girişimlerin olduğu sorusuna cevap vermemekte, ticaret yapan girişimlerin özellikleri ile ilgili bilgi içermemektedir. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla 2011 yılından itibaren dış ticaret verileri ve iş kayıtları arasında bağlantı kurularak farklı özelliklere göre dış ticaret istatistiklerine ulaşılmaya çalışılan "girişim özelliklerine göre dış ticaret istatistikleri" yayımlanmaya başlamıştır.

İş kayıtları ve dış ticaret istatistikleri ile bağlantı kurularak yapılan bu çalışmada, elde edilen bilgilerle, farklı sektörlerin dış ticarete katkısı, küçük ve orta ölçekli girişimlerin payı, çalışan sayısı gibi sorulara cevap elde edilmesi amaçlanmıştır.

Dış ticaret istatistikleri 2019 yılına kadar özel ticaret sistemine göre açıklanmış, 2019 yılı Ocak ayından itibaren toplulaştırılmış olarak genel ticaret sistemine göre de açıklanmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, girişim özelliklerine göre dış ticaret istatistikleri de dış ticaret istatistiklerine uygun olarak 2019 yılından itibaren genel ticaret sistemine göre hazırlanarak yayımlanmaktadır. Ayrıca özel ticaret sistemine göre hazırlanan 2009-2018 dönemine ait istatistiksel tablolar kurum internet sayfasında yer almaktadır.

Dış ticaret istatistiklerinde uygulanan ticaret sistemleri

Dış ticaret istatistiklerinin üretilmesi için genel ticaret sistemi ve özel ticaret sistemi olmak üzere iki sistem bulunmaktadır. Genel ticaret sisteminde serbest bölgeler, gümrük antrepoları ve serbest

dolaşıma giren ve bu alanlardan çıkan tüm mallar kayıt altına alınır. Bir diğer ifade ile genel ticaret sisteminde istatistiksel alan ile ekonomik alan örtüşmektedir.

Özel ticaret sisteminde ise, gümrük antrepoları ve serbest bölgeler istatistiklerde kapsamamakta, sadece ülkenin serbest dolaşım alanına giren ve bu alandan çıkan mallar kapsamaktadır.

Özel ticaret sisteminde gümrük antrepoları ve serbest bölgeler o ülkenin gümrük bölgesi olarak görülmemektedir. Antrepolar ile serbest bölgelerden serbest dolaşım alanına giren ve serbest dolaşım alanından serbest bölgelere ve gümrük antrepolarına gönderilen mallar kayıt altına alınırken, yurtdışından gümrük antrepolarına ve serbest bölgelere giren/çıkan mallar kayıt altına alınmamaktadır.

Türkiye'nin dış ticaret istatistikleri 2019 yılına kadar sadece özel ticaret sistemine göre üretilip yayımlanmıştır. Bu sistemde ülkenin ekonomik alanı ile istatistik alanı örtüşmemektedir. Türkiye'de faaliyet gösteren serbest bölgeler ile antrepolar istatistik alanı dışında kabul edilmekte; serbest dolaşıma giren mallar ithalat ve serbest dolaşımdan çıkan mallar ihracat sayılmaktadır. Serbest bölgeler farklı bir ülke gibi ele alınmaktadır.

Uluslararası Mal Ticareti İstatistikleri El Kitabı'nda, ülkenin ekonomik alanına giren veya bu alandan çıkan tüm malları kapsadığı için veri kaynaklarının uygun olması halinde genel ticaret sisteminin kullanılması önerilmektedir. Ayrıca, bu sistem ulusal hesaplar (SNA 2008) ve ödemeler dengesi (BPM6) gibi ekonomik istatistiklerle uyumludur.

Bu konuda, Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı tarafından 2012 yılında başlatılan çalışmalarla 2013-2019 dönemine ilişkin ayrıntılı veriler üretilmiştir. Ayrıca bu süreç içerisinde kullanılan form ve belgeler ayrıntılı veri üretimine uygun hale getirilmiştir. Bu doğrultuda genel ticaret sistemine göre üretilen dış ticaret istatistikleri 2019 yılı Ocak ayından itibaren toplulaştırılmış olarak haber bülteni ve eklerinde kullanıcılara sunulmuştur.

2020 yılı Ocak ayı haber bülteni ile birlikte ayrıntılı dış ticaret istatistikleri genel ticaret sistemine göre yayımlanmaya başlanmıştır. Girişim özelliklerine göre dış ticaret istatistikleri 2019 yılı haber bülteni de dış ticaret istatistiklerine uyumlu olarak genel ticaret sistemine göre hazırlanmıştır.

Girişim özelliklerine göre dış ticaret istatistiklerinde revizyon nedenleri

Dış ticaret istatistikleri hangi ürünlerin ticaretinin hangi ülkelerle yapıldığını yansıtmakta, bu ticaret akımının arkasında hangi tür girişimlerin olduğu sorusuna cevap vermemekte, ticaret yapan girişimlerin özellikleri ile ilgili bilgi içermemektedir.

Girişim özelliklerine göre dış ticaret çalışmasında ise dış ticaret verileri ve iş kayıtları arasında bağlantı kurularak dış ticaret ile ilgilenen girişimlerin özellikleri ortaya konmakta, farklı özelliklere göre dış

ticaret istatistikleri elde edilmektedir. Elde edilen bilgilerle, farklı sektörlerin dış ticarete katkısı, küçük ve orta ölçekli girişimlerin payı, çalışan sayısı gibi sorulara cevap elde edilmesi amaçlanmaktadır.

Dış ticaret istatistikleri 2019 yılına kadar sadece özel ticaret sistemine göre üretilip yayımlanmıştır. Bu kapsamda girişim özelliklerine göre dış ticaret istatistikleri de 2011 yılından itibaren 2009-2018 dönemini kapsayacak şekilde özel ticaret sistemine göre yayımlanmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu, ayrıntılı dış ticaret istatistiklerini 2020 yılı Ocak ayı haber bülteni ile genel ticaret sistemine göre yayımlamaya başlamış, 2013-2019 dönemine ilişkin dış ticaret istatistikleri de bu kapsamda genel ticaret sistemine göre üretilerek yayımlanmıştır. Böylece hem ulusal hesaplar hem de ödemeler dengesi hesapları ile uyum sağlanmıştır.

Genel ticaret verilerinin içerildiği 2013-2019 yılları için iş kayıtları sistemi ile tekrar eşleştirme yapılmış, sonuçlar analiz edilmiş, bu çerçevede girişim özelliklerine göre dış ticaret istatistikleri genel ticaret sistemine göre 2013-2019 dönemi için üretilmiş ve yayımlanmıştır.

Kurum internet sayfasında 2009-2018 yılına ait istatistiksel tablo verileri özel ticareti içerecek şekilde yayımlanmakla birlikte, 2013-2019 yılı verilerine ait istatistiksel tablolar da genel ticaret sistemine göre hazırlanarak yayımlanmaktadır.

Ana revizyonun uzunluğu

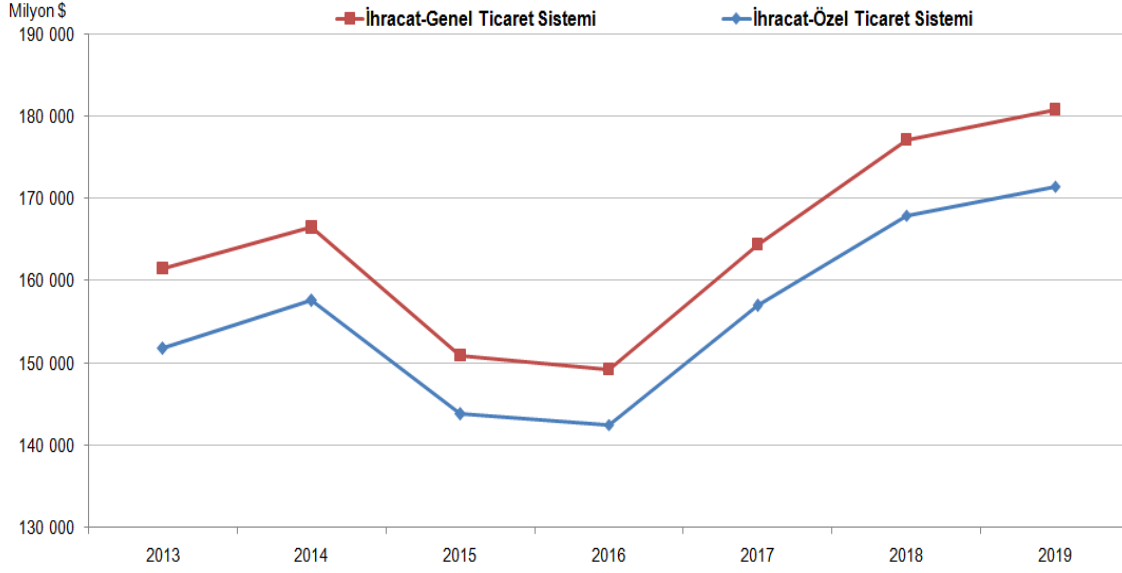
Girişim özelliklerine göre dış ticaret istatistikleri genel ticaret sistemine göre açıklanan dış ticaret istatistikleri ile uyumlu olarak 2013 yılından başlayarak 2019 yılına kadar yıllık olarak hazırlanmıştır.

Ana revizyonun derinliği

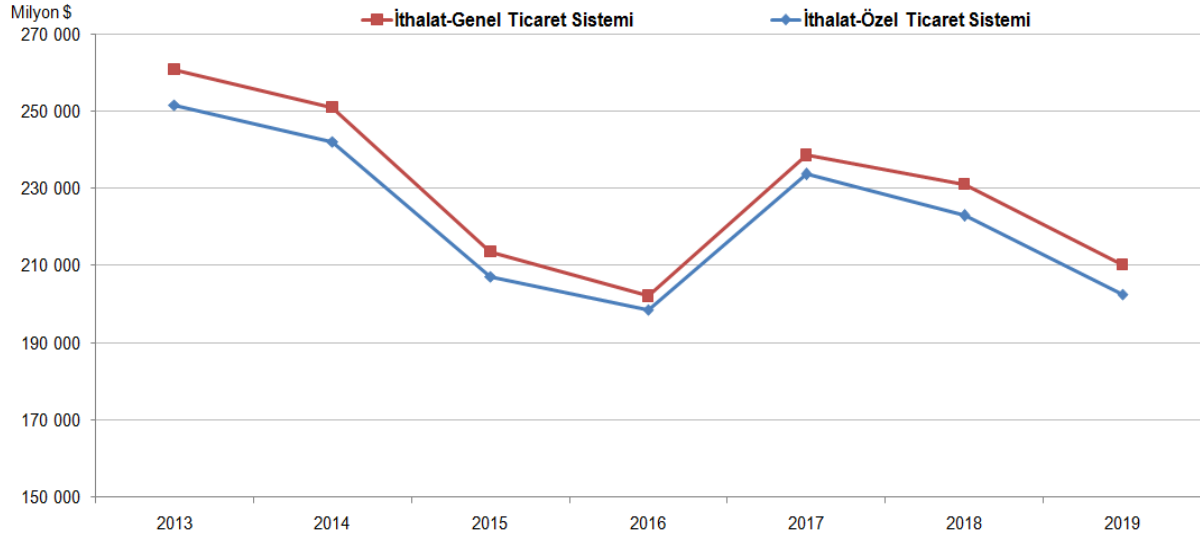
Revizyon işlemi, ithalat ve ihracat serileri için yapılmıştır.

Ana revizyonun etkileri

Grafik 1. Genel ve özel ticaret sistemine göre üretilen ihracat serileri ana revizyon etkisi

Grafik 2. Genel ve özel ticaret sistemine göre üretilen ithalat serileri ana revizyon etkisi

Tablo 1 - Genel ve özel ticaret sistemine göre ihracatta ana revizyon etkileri

İHRACAT						
Yıl	Girişim Sayısı			Değer		
	Genel Ticaret	Özel Ticaret	Mutlak Revizyon %	Genel Ticaret	Özel Ticaret	Mutlak Revizyon %
2013	59 629	60 061	-0,7	161 481	151 803	6,4
2014	62 968	63 428	-0,7	166 505	157 610	5,6
2015	64 712	64 862	-0,2	150 982	143 839	5,0
2016	66 799	66 778	0,0	149 247	142 530	4,7
2017	71 245	71 216	0,0	164 495	156 993	4,8
2018	77 297	77 107	0,2	177 169	167 921	5,5
2019	84 394	84 117	0,3	180 833	171 465	5,5
Ortalama Mutlak Revizyon			-0,15	5,35		

Tablo 2. Genel ve özel ticaret sistemine göre ithalatta ana revizyon etkileri

İTHALAT						
	Girişim Sayısı			Değer		
	Genel Ticaret	Özel Ticaret	Mutlak Revizyon %	Genel Ticaret	Özel Ticaret	Mutlak Revizyon %
2013	69 029	68 916	0,2	260 823	251 661	3,6
2014	70 082	69 718	0,5	251 142	242 177	3,7
2015	71 473	71 128	0,5	213 619	207 234	3,1
2016	70 830	70 568	0,4	202 189	198 618	1,8
2017	76 643	77 190	-0,7	238 715	233 800	2,1
2018	72 254	71 905	0,5	231 152	223 047	3,6
2019	73 296	72 456	1,2	210 345	202 704	3,8
Ortalama Mutlak Revizyon			0,35	3,10		

Tablo 3. Dış ticaret istatistikleri ile iş kayıtları eşleşmesi sonucu genel ve özel ticaret sistemine göre üretilen dış ticaret istatistiklerinde ana revizyon etkileri

İHRACAT						
	Girişim Sayısı			Değer		
	Genel Ticaret	Özel Ticaret	Mutlak Revizyon %	Genel Ticaret	Özel Ticaret	Mutlak Revizyon %
2013	58 637	59 593	-1,6	155 154	151 570	2,4
2014	61 605	62 987	-2,2	160 802	156 900	2,5
2015	63 691	64 752	-1,6	146 825	143 824	2,1
2016	65 823	66 668	-1,3	145 244	142 405	2,0
2017	70 439	71 140	-1,0	161 074	156 990	2,6
2018	76 545	77 008	-0,6	173 327	167 918	3,2
2019	84 332	84 064	0,3	180 830	171 462	5,5
Ortalama Mutlak Revizyonu			-1,14	2,89		

Tablo 4. Dış ticaret istatistikleri ile iş kayıtları eşleşmesi sonucu genel ve özel ticaret sistemine göre üretilen dış ticaret istatistiklerinde ana revizyon etkileri

İTHALAT						
	Girişim Sayısı			Değer		
	Genel Ticaret	Özel Ticaret	Mutlak Revizyon %	Genel Ticaret	Özel Ticaret	Mutlak Revizyon %
2013	65 150	65 591	-0,7	249 877	251 358	-0,6
2014	65 607	66 585	-1,5	239 534	241 406	-0,8
2015	67 682	68 561	-1,3	205 029	207 190	-1,0
2016	67 035	67 886	-1,3	195 005	198 523	-1,8
2017	70 546	72 058	-2,1	232 098	233 396	-0,6
2018	69 295	69 772	-0,7	225 265	222 981	1,0
2019	71 088	70 135	1,4	210 279	202 652	3,8
Ortalama Mutlak Revizyonu			-0,87	0,01		